

Examen VMBO-KB

2019

tijdvak 1
dinsdag 14 mei
9.00 - 11.00 uur

geschiedenis en staatsinrichting CSE KB

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 45 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 58 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

HISTORISCH OVERZICHT EN STAATSINRICHTING VANAF 1848

Nederland (1848-1914)

- 1p 1 In 1848 braken op veel plaatsen in Europa opstanden uit. Dit had ook gevolgen voor de politieke situatie in Nederland.
Welk gevolg hadden deze opstanden voor de politieke situatie in Nederland vanaf 1848?
- A De ministeriële verantwoordelijkheid werd ingevoerd.
 - B Er brak in Nederland een revolutie uit.
 - C Het algemeen kiesrecht werd ingevoerd.
 - D Nederland werd een republiek.
- 2p 2 De volgende drie bepalingen stonden in de Grondwet van **1815**:
- 1 Het parlement bestaat uit een Eerste en een Tweede Kamer.
 - 2 De leden van de Tweede Kamer worden indirect gekozen.
 - 3 De Koning wijst de leden van de Eerste Kamer aan.
- In 1848 werd de Grondwet van 1815 veranderd.
→ Noem **twee** bepalingen die veranderd zijn in de Grondwet van **1848**.
Geef ook per bepaling aan wat er veranderd is.
- Doe het zo:*
Bepaling ... (vul nummer in) is veranderd. De verandering is: ... (geef de verandering).
Bepaling ... (vul ander nummer in) is veranderd. De verandering is: ... (geef de verandering).
- Gebruik bron 1.*
- 1p 3 Op de prentbriefkaart is een economische ontwikkeling uit de negentiende eeuw te herkennen.
Welke economische ontwikkeling is op de prentbriefkaart te herkennen?
- A industrialisatie
 - B invoering van een werkverschaffingsproject
 - C invoering van het distributiesysteem
 - D wederopbouw

- 2p 4 Hieronder staan drie uitspraken van politiek leiders rond 1900:
- 1 De vrouw zal niet vrij worden, als zij zichzelf niet bevrijdt.
 - 2 Een politiek leider moet het christelijk geloof het allerbelangrijkste vinden.
 - 3 Nu is het afgelopen met de macht van de huidige regering en zal de arbeidersklasse de macht gaan overnemen.

Vier politiek leiders:

- a W. Drucker
- b A. Kuyper
- c J.R. Thorbecke
- d P.J. Troelstra

→ Geef per uitspraak aan welke politiek leider deze uitspraak heeft gedaan. **Let op!** Er blijft één politiek leider over.

Doe het zo:

Bij uitspraak 1 hoort ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met uitspraak 3)

- 2p 5 Hieronder staan drie gebeurtenissen die te maken hebben met rechten van de Tweede Kamer:
- 1 In 1887 deed de Tweede Kamer een onderzoek naar de werking van de wet op de kinderarbeid van 1874.
 - 2 In 1903 werd door enkele leden van de Tweede Kamer een wetsvoorstel ingediend voor de invoering van het algemeen kiesrecht.
 - 3 In 1919 werd de begroting van het ministerie van Marine door de Tweede Kamer afgekeurd.

Vier rechten van de Tweede Kamer:

- a het budgetrecht
- b het recht van enquête
- c het recht van initiatief
- d het recht van interpellatie

→ Geef per gebeurtenis aan om welk recht van de Tweede Kamer het gaat. **Let op!** Er blijft één recht van de Tweede Kamer over.

Doe het zo:

Bij gebeurtenis 1 hoort ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met gebeurtenis 3)

De Eerste Wereldoorlog (1914-1918)

- 2p **6** Hieronder staan vijf mogelijke oorzaken van een oorlog:
- 1 economische crisis
 - 2 industrialisatie
 - 3 gelijkschakeling
 - 4 nationalisme
 - 5 rassenleer
- Welke **twee** oorzaken horen bij de Eerste Wereldoorlog? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 2.

- 2p **7** Door wie werd de kroonprins doodgeschoten? Noem ook een politiek óf een militair gevolg dat zich een maand na deze moord voordeed.
- Doe het zo:*
De kroonprins werd doodgeschoten door ... (noem de naam).
Een politiek óf een militair gevolg was ... (noem een gevolg).

Gebruik bron 3.

- 1p **8** Op de kaart staan zes genummerde landen.
- Welke **twee** landen hoorden tijdens de Eerste Wereldoorlog bij de Centralen? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 4.

- 1p **9** In de bron is te zien dat de Dodendraad wordt aangelegd onder toezicht van soldaten.
- Bij welk land horen deze soldaten?
- A België
 - B Duitsland
 - C Nederland
 - D Frankrijk

Gebruik bron 5.

- 1p **10** Welk begrip hoort bij de bron?
- A aanpassingspolitiek
 - B distributiesysteem
 - C Marshallplan
 - D mobilisatie

Gebruik bron 6.

- 1p **11** Zet de drie foto's in de juiste volgorde, van vroeger naar later.
- Doe het zo:*
Eerst ..., dan ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Gebruik bron 7.

- 1p 12 De grafiek gaat over het aantal vrouwelijke Tweede Kamerleden. In de grafiek is een gedeelte van de jaartallen weggehaald.
→ Welk jaartal hoort op de plaats van de vraagtekens te staan: **1916** of **1918**? Verklaar je keuze met behulp van de bron.

Doe het zo:

Op de plaats van de vraagtekens hoort het jaartal (kies uit: 1916 of 1918) te staan, omdat vrouwen toen ... (verklaar je keuze met behulp van de bron).

Het Interbellum (1918-1939)

Gebruik bron 8.

- 1p 13 In het Verdrag van Versailles stond dat Duitsland een gebied aan de grens moest demilitariseren. Er mochten geen Duitse soldaten meer aanwezig zijn in dat gebied.

Welk gebied moest worden gedemilitariseerd?

- A gebied 1
- B gebied 2
- C gebied 3
- D gebied 4

- 2p 14 In 1919 werd de Volkenbond opgericht. Het doel was het voorkomen van nieuwe oorlogen. Alle landen van de wereld mochten lid worden, behalve Duitsland en de Sovjet-Unie.

→ Geef voor beide landen één **politieke** reden waarom zij toen geen lid mochten worden.

Doe het zo:

Duitsland mocht geen lid worden, omdat ... (geef een politieke reden).

De Sovjet-Unie mocht geen lid worden, omdat ... (geef een andere politieke reden).

Gebruik bron 9.

- 1p 15 Hoort de verkiezingsposter bij de periode van de **Republiek van Weimar** of bij de periode van **nazi-Duitsland**? Verklaar je antwoord met behulp van de bron.

Doe het zo:

De verkiezingsposter hoort bij de periode van ... (kies uit: de Republiek van Weimar / nazi-Duitsland), dat blijkt uit ... (verklaar je antwoord met behulp van de bron).

Gebruik bron 10.

- 1p 16 Welke verkiezingsposter hoort bij de politieke partij van Anton Mussert?
- A poster 1
 - B poster 2
 - C poster 3
 - D poster 4

- 1p 17 Tijdens de Kristallnacht in 1938 werden in heel Duitsland veel Joodse bezittingen vernield en Joden vermoord. Deze nacht wordt gezien als één van de belangrijkste gebeurtenissen van de Jodenvervolging in Duitsland vóór de Tweede Wereldoorlog.

Hieronder staan drie gebeurtenissen die de Kristallnacht mogelijk hebben gemaakt:

- 1 De rassenwetten worden ingevoerd.
- 2 De NSDAP wint de verkiezingen.
- 3 Duitsland wordt een totalitaire dictatuur.

→ Zet de drie gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Gebruik bron 11.

- 1p 18 In de spotprent komt een mening naar voren over de aanpak van de economische crisis door de Nederlandse regering. Welke mening over de aanpak van de economische crisis is in de tekening te herkennen?
- A een negatieve mening, want de werklozen verdedigen zichzelf tegen de maatregelen van Colijn
 - B een negatieve mening, want er wordt niet genoeg geld besteed aan de bestrijding van de werkloosheid
 - C een positieve mening, want Colijn wordt afgebeeld als een sterke leider die de werkloosheid zal verslaan
 - D een positieve mening, want er wordt zestig miljoen besteed om de werkloosheid te bestrijden

De Tweede Wereldoorlog (1939-1945)

Gebruik bron 12.

- 1p 19 Dit monument in Duitsland herinnert aan de twee wereldoorlogen. Van de Tweede Wereldoorlog is het beginjaartal weggehaald en vervangen door puntjes.
- Welk jaartal hoort op de puntjes te staan?

Gebruik bron 13.

- 1p 20 Over welke gebeurtenis gaat het in de bron?
- A over de aanval op Pearl Harbor
 - B over de atoombom op Hiroshima
 - C over de Slag om Engeland
 - D over het bombardement op Rotterdam
- 1p 21 Tijdens de Tweede Wereldoorlog liet de Duitse bezetter in Nederlandse bioscopen reclamespotjes zien. Hierin werden mensen aangespoord zuiniger om te gaan met steenkool. Bijvoorbeeld: stop in de winter alle kieren in je huis dicht, zodat je minder steenkool verbruikt. Waarom waren deze reclamespotjes nodig?
- A omdat er veel energie nodig was voor de concentratiekampen
 - B omdat het distributiesysteem het tekort aan steenkool niet oploste
 - C om meer mensen naar de bioscoop te lokken
 - D om Nederland te straffen voor de hulp aan Groot-Brittannië

Gebruik bron 14.

- 1p 22 Welke gebeurtenis wordt in de bron beschreven? En wat was het gevolg van de beschreven gebeurtenis?

	gebeurtenis:	gevolg:
A	de mobilisatie	de Februaristaking
B	de mobilisatie	de Spoorwegstaking
C	een razzia	de Februaristaking
D	een razzia	de Spoorwegstaking

- 2p 23 In 1941 kwam er een nieuwe wet in Nederland, die het recht op vrijheid van vereniging schond. De Duitse bezetter mocht voortaan voetbalclubs opheffen, het bestuur veranderen en het geld van deze clubs in beslag nemen. Ook moesten de clubs hun clubblad laten controleren door de bezetter.

Een invulopdracht:

- 1 Het grondrecht dat door deze wet geschonden werd, is een **klassiek / sociaal** grondrecht.
- 2 Het controleren van het clubblad is een voorbeeld van **censuur / propaganda**.
- 3 Nederland was in 1941 **wel / niet** een rechtsstaat.

→ Maak de invulopdracht kloppend door telkens een keuze te maken.

Doe het zo:

- 1 kies uit: klassiek / sociaal
- 2 kies uit: censuur / propaganda
- 3 kies uit: wel / niet

- 1p 24 Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn duizenden Nederlandse mannen gesneuveld aan het Oostfront in de strijd tegen de Sovjet-Unie. Ná de Tweede Wereldoorlog vonden de meeste Nederlanders deze soldaten 'fout'.
→ Geef één reden waarom deze soldaten 'fout' werden gevonden.
- 2p 25 Noem **twee verschillende** redenen waarom mensen tijdens de Duitse bezetting moesten onderduiken.
- 1p 26 De Slag bij Stalingrad wordt gezien als een belangrijk keerpunt tijdens de Tweede Wereldoorlog.
→ Geef één reden waarom de Slag bij Stalingrad als een belangrijk keerpunt wordt gezien.

Gebruik bron 15.

- 1p 27 Op het bankbiljet staat een Nederlands staatshoofd afgebeeld.
→ Wat is de naam van dit staatshoofd?

Gebruik nogmaals bron 15.

- 1p 28 Eind 1944 kon met dit bankbiljet alleen maar in een groot deel van het zuiden van Nederland worden betaald.
→ Geef één reden waarom met dit bankbiljet alleen in dat deel van Nederland kon worden betaald.

- 2p 29 Hieronder staan vijf gebeurtenissen:
- 1 Britse soldaten die gewond raakten in de Slag om Arnhem, worden verzorgd door Duitsers.
 - 2 De capitulatie van het Nederlandse leger is ondertekend.
 - 3 De eerste Joden worden vanuit kamp Westerbork gedeporteerd naar vernietigingskampen.
 - 4 De regering kondigt de mobilisatie van het Nederlandse leger aan.
 - 5 In het hele land worden kerkdiensten gehouden als dank voor de bevrijding.
- Zet de vijf gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., daarna ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

- 1p 30 Een omschrijving van een begrip:
Tijdens de oorlog raakt de gehele burgerbevolking betrokken bij de strijd en wordt alles in dienst gesteld van de oorlogsvoering.
Welk begrip wordt beschreven?
- A Blitzkrieg
 - B Koude Oorlog
 - C totale oorlog
 - D tweefrontenoorlog

Europa en de wereld (1945-1989)

Gebruik bron 16.

- 1p 31 De postzegel is gemaakt naar aanleiding van de herdenking van een historische gebeurtenis.
→ Welke gebeurtenis wordt herdacht?

- 2p 32 Hieronder staan vier omschrijvingen:

- 1 De Verenigde Naties worden opgericht.
- 2 De Verenigde Staten en de Sovjet-Unie zijn de twee nieuwe supermachten.
- 3 Japan en Duitsland verliezen na de oorlog veel grondgebied.
- 4 Veel kolonies in Afrika en Azië worden onafhankelijk.

Na de Tweede Wereldoorlog werden Frankrijk en Groot-Brittannië minder machtig in de wereld.

→ In welke **twee** omschrijvingen staan **oorzaken** voor het afnemen van hun macht? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 17.

- 1p 33 Over welke gebeurtenis gaat de bron?
- A over de bouw van de Berlijnse Muur in 1956
 - B over de bouw van de Berlijnse Muur in 1961
 - C over de Hongaarse Opstand in 1956
 - D over de Hongaarse Opstand in 1961

Gebruik bron 18.

- 1p 34 Bij welk militair bondgenootschap hoort de parade?
- A Centralen
 - B Geallieerden
 - C NAVO
 - D Warschaupact

Gebruik bron 19.

- 1p 35 Welk jaartal hoort bij de kaart?
- A 1901
 - B 1931
 - C 1961
 - D 1991

Gebruik bron 20.

- 1p 36 De situatie op de foto zorgde tijdens de Koude Oorlog voor een moment van grote internationale spanning.
→ Onder welke naam staat dit moment bekend?

Gebruik bron 21.

- 1p 37 Vóór de muur staat een monument in de vorm van een kruis. Het is opgericht ter nagedachtenis aan een vluchteling die in 1962 werd neergeschoten.
→ Wie heeft het kruis laten plaatsen: het stadsbestuur van **West-Berlijn** of van **Oost-Berlijn**? Geef ook één historisch argument voor je keuze.

Doe het zo:

Het kruis is geplaatst door het stadsbestuur van ... (kies uit: West-Berlijn / Oost-Berlijn), want ... (geef argument).

- 1p 38 In de jaren zestig begint in Nederland de ontzuiling. Wat was een **gevolg** van de ontzuiling?
- A de komst van gastarbeiders
 - B globalisering
 - C individualisering
 - D welvaartsstijging

- 2p 39 Hieronder staan vier omschrijvingen van grondrechten in Nederland:
- 1 De overheid heeft als taak om voor voldoende werk te zorgen voor iedereen die kan werken.
 - 2 Iedereen heeft recht op rechtsbijstand.
 - 3 Iedereen is vrij om zijn godsdienst of levensovertuiging te kiezen.
 - 4 Je mag zeggen en schrijven wat je denkt, zonder daar eerst toestemming voor te vragen.
- Welke **twee** grondrechten werden in 1983 **voor het eerst** in de Grondwet opgenomen? Schrijf alleen de nummers op.

- 1p 40 Een omschrijving van een persoon:
Hij zorgde voor een grote verandering in de Russische geschiedenis. De gevolgen van zijn beleid waren enorm: de Berlijnse Muur werd neergehaald en het IJzeren Gordijn verdween.
→ Noem de naam van de persoon die wordt omschreven.

Gebruik bron 22.

- 1p 41 Door welke historische gebeurtenis in 1991 is het voetbalteam van G.O.S. ontstaan?

Door de tijd heen

- 1p 42 Straatsburg is nu een grote Franse stad aan de grens met Duitsland, maar vroeger was het een Duitse stad.
Hieronder staan drie gebeurtenissen uit de geschiedenis van Straatsburg:
- 1 Door het Verdrag van Versailles wordt Straatsburg een Franse stad.
 - 2 Elke maand vergadert het Europees Parlement één week in Straatsburg.
 - 3 Tijdens de Tweede Wereldoorlog worden de Franse straatnamen in Straatsburg weer veranderd in Duitse namen.
- Zet de drie gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ... en ten slotte ... (vul nummers in).

- 2p 43 Hieronder staan vier staatshoofden van Nederland:
- koningin Beatrix
 - koningin Juliana
 - koningin Wilhelmina
 - koning Willem-Alexander

Vijf gebeurtenissen uit de geschiedenis van het onderwijs in Nederland:

- a Het staatshoofd ondertekent de Leerplichtwet van 1969.
 - b Het staatshoofd ondertekent in 1848 een nieuwe grondwet met daarin de vrijheid van onderwijs.
 - c Het staatshoofd ondertekent in 1900 de eerste Leerplichtwet van Nederland.
 - d Het staatshoofd ondertekent in 1981 de Wet op het Basisonderwijs.
 - e Het staatshoofd ondertekent in 2017 een wijziging in de Leerplichtwet
- Geef per staatshoofd aan welke gebeurtenis daarbij hoort. **Let op!** Er blijft één gebeurtenis over.

Doe het zo:

Bij koningin Beatrix hoort gebeurtenis ... (vul letter in).

Bij koningin Juliana hoort gebeurtenis ... (vul letter in).

Bij koningin Wilhelmina hoort gebeurtenis ... (vul letter in).

Bij koning Willem-Alexander hoort gebeurtenis ... (vul letter in).

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

De nieuwe wereldorde (vanaf 1990)

Gebruik bron 23.

- 1p 44 Welke instelling van de Europese Unie is verantwoordelijk voor het **uitvoeren** van de nieuwe Europese wet uit de bron?
- A de Europese Commissie
 - B de Raad van Ministers
 - C het Europees Parlement
 - D het Europese Hof van Justitie

Gebruik bron 24.

- 2p 45 Hieronder staan vijf begrippen:
- 1 individualisering
 - 2 jongerencultuur
 - 3 multiculturele samenleving
 - 4 secularisatie
 - 5 verzorgingsstaat
- Welke **twee** begrippen passen bij de oproep in de bron? Schrijf alleen de nummers op.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.